

účinnosti učebnej činnosti a výchovy na rozličných úrovniach ontogenetického vývinu, aktuálnych aj v súčasnosti. Popri knižných publikáciách je autorkou viac ako 50 odborných štúdií a celého radu vedecko-populárnych článkov odborného rázu.

Uznaním jej odbornosti bolo poverenie vykonávať funkciu zodpovednej redaktorky celoštátneho odborného-metodického časopisu "Predškolská výchova". Túto úlohu úspešne plnila viac ako 20 rokov. Zreteľa hodné sú aj aktivity jubilantky v rámci Svetovej organizácie pre predškolskú výchovu, ako súčasť UNESCO, kde na medzinárodnej úrovni prednášala (v Paríži, Ženeve, v Budapešti a i.).

Posledné roky všetky svoje skúsenosti a vedomosti odovzdáva študentom psychológie Trnavskej univerzity, kde prednáša ontogenetickú psychológiu.

Doterajšia bilancia odbornej, vedeckej, publikačnej a výkovej činnosti je značná a svedčí o jej pracovitosti a osobnej húževnatosti o to viac, že žena v roli manželky a matky vystupuje na piedestál vedy náročnejšou cestou. Prispôsobuje svoje ambície vývinovým štádiám vlastnej rodiny, prispôsobuje, akcentuje a volí priority svojej blízkosti podľa naliehavosti potrieb svojim najbližším. Platí však aj spätná väzba, keď dobrá rodinná pohoda napomáha k dobrej profesijnej výkonnosti. K uvedenému treba prirátat' aj jej ľudské, priateľské a kolegiálne kvality, osobnostnú vyrovnanosť, mravné hodnoty, žičlivosť, ústretovosť, s ochotou prispieť vždy, keď je to potrebné. Ako vysokoškolská učiteľka odovzdáva študentom nielen kvalitné vedecké informácie, ale má pre nich široké, citlivé a chápané srdce.

Želáme našej pani docentke, cennej kolegyni, milej Ľubke, aby v dobrom zdraví, v plnej tvorivej sile a s Božím požehnaním rezko vykročila do ďalších desaťročí svojej životnej cesty, aby nás dlho obohacovala svojim optimizmom a dobrosrdečnosťou.

S potešením tlmočí toto blahoželanie za všetkých členov Katedry psychológie Fakulty humanistiky Trnavskej univerzity

Milada Harineková

Doc. PhDr. Imrich RUISEL, DrSc.
alebo
"Príbeh o chlapcovi a mušli"

(Poohliadnutie sa za psychológiou z príležitosti jeho životného jubilea)

• Štúdium psychológie si ukončil na FFUK v Bratislave v 70-tych rokoch. Ako hodnotíš dnes z pohľadu pedagóga pregraduálnu prípravu študentov na požiadavky praxe ?

Moje spomienky sú pomerne realistické, t.j. zmiešané, pozitívne aj negatívne. Avšak pozitívne rozhodne prevládajú. Keďže som študoval dial'kovo, medzi poslucháčmi a učiteľmi nebol veľký vekový rozdiel, a preto viacerí učiteľia sa stali mojimi kolegami a priateľmi. Výhrady som mal skôr k organizácii tejto formy štúdia. Najviac som postrádal dostatok poznatkov z metodológie a psychodiagnostiky. A dnes ? Zdá sa, že niektorí študenti psychológie celkom nechápu, načo sú im vedomosti zo všeobecnej alebo kognitívnej psychológie. Na druhej strane, ja si neviem predstaviť, ako niekto bez adekvátnych poznatkov o pamäti bude pomáhat' pacientom trpiacim amnéziou.

• Na Ústave experimentálnej psychológie SAV pracuješ 29 rokov. Ako sa Ti javí vedecká orientácia slovenskej psychológie pri začleňovaní do svetových vedecko-výskumných projektov?

Žiaľ, neubráním sa pesimistickým úvahám. Psychológia na Slovensku je v tragickej situácii. Tzv. teoreticko-výskumná psychológia, ktorá navonok reprezentuje úroveň psychológie v tej-ktorej krajine, je doslova zdecimovaná. Iba niekoľko ľudí je ochotných pravidelne písať, pričom len časť z nich sa dostáva do svetových citačných indexov. Napriek tomu, že doktorandi sú povinní publikovať, redakčné stoly niekoľkých CC časopisov (nielen na Slovensku, ale i v Českej republike) sa neprehýbajú pod množstvom príspevkov. Apropos, Svetový psychologický kongres v roku 2000 v Štokholme prebehol bez slovenskej účasti (pričom len z Brna tam bolo 5 kolegov). ÚEP SAV sa v minulosti usiloval aspoň o symbolickú reprezentáciu na týchto prestížnych podujatiach. Ak však faktúry za energiu a teplo musia mať prednosť...(?)...potom v súčasnosti vo svetovej vede môže od nás reálne participovať len niekoľko jednotlivcov.

• Počas svojej vedeckej činnosti si navštívil rôzne svetoznáme univerzity a pracoviská. Mohol by si nám prezradiť, ktoré z Tvojho pohľadu boli najvýznamnejšie vzhľadom na ich vedeckú orientáciu a súčasné praktické aplikácie?

Moje dolovanie v dlhodobej pamäti prináša viaceré reminiscencie. Najdlhšia cesta do Recife mi umožnila vnímať takú úroveň ľudskej biedy, akú som si predtým nedokázal ani len predstaviť. Ale na druhej strane, temer magický pocit stotožnenia s kolegami z celého sveta, ktorí sa trpiacim snažia reálne pomôcť. Veľmi príťažlivé bolo privítanie slovenského zástupcu a dvoch maďarských kolegov na medzinárodnej konferencii o Jungových typoch v Montreali. Žiaľ, návštevy pracovísk v Jyväskylä, Bielefelde alebo Gröningene - popri nesporne vedeckom prínose - pôsobili aj deprimujúco (už po úvodnej prehliadke vynikajúco zariadených laboratórii). Predstavme si, že vo fakultnej knižnici v Gröningene ležia kompletne zväzky prvých psychologických časopisov Psychology Review a Psychological Bulletin (ktoré začali vychádzať koncom 19. storočia). Chýbajúce dva ročníky, ktoré sa do krajiny nedostali kvôli nemeckej okupácii, krátko po vojne doplnili.

• Radi by sme poznali niektoré známe osobnosti, ktoré zvlášť obdivuješ, prípadne ktoré ovplyvnili Tvoje vedecké myslenie...

Roky prežité v psychologickom výskume ma priviedli okrem iného k pokornému štúdiu histórie. Avšak nie na deklaratívnej, ale na procedurálnej úrovni. Všimnime si napríklad, že história kognitívnej psychológie vo väčšine učebníc začína Broadbentovými výskumami v päťdesiatych rokoch. V súčasnosti sa však v rámci tejto vedy objavujú trendy, ktoré forsírujú aj štúdium kognitívnych procesov v historickom kontexte. O koľko by sme sa ochudobnili, ak by sme si nevyšli Platónove metafory vozataja a jaskynných tieňov, Augustínove vymedzenia inteligencie a múdrosti, Occamovu britvu, interpretáciu hlúposti ako paralýzy duše od sv. Izidora, podobenstvo o Alkibiádových silénoch v interpretácii Erazma Rotterdamského a mnohé iné poznávacie podnety.

Zaujímam sa tiež o líniu skúmania človeka, ktorá síce kladie dôraz na jeho kognitívny svet, avšak v súlade s osobnostnými, motivačnými a morálnymi premennými. Čo doposiaľ vieme o vz'ahu kognície a múdrosti, prípadne takých jedinečných aktov ako sú vrcholné

zážitky alebo šťastie? Skutočné poznanie je sila, ktorá dobýja svet bez preliatia krvi. Mimochodom, problematike šťastia a múdrosti sa venujeme v spolupráci s World Happiness Center Rotterdamskej univerzity.

• *Život zvyčajne človeka neušetří ani od rôznych ťažkostí, kríz, tráum, ktorými prechádza. Ako sa Ti podarilo ich zvládať okrem športu, a čo Ti udržuje dobrú psychickú a fyzickú kondíciu?*

Každý teoretik, zavŕtaný do virtuálneho sveta literatúry a teoretických problémov, potrebuje istú kompenzáciu. Ja som si k tomu zvolil jogging (ktorému sa venujem viac než 20 rokov). Možno ho potrebujem kvôli alternatívnemu životnému štýlu ako forme úniku, možno kvôli endorfínom. V každom prípade, beh ponúka nielen vynikajúcu relaxáciu, ale myslím si, že prispieva aj k zvýšeniu môjho "hardiness". V súboji s hostilným okolím mi neraz veľmi pomohol malý "rehearsal" vo forme: "čo sa ich bojíš, však si zvládol maratóny a oni...". Nehovoriac o jedinečných zážitkoch, prežívaných pri behu po amfiteátri v Delfách, na olympijských štadiónoch v Helsinkách, Štokholme a Montreali, prípadne vo Vitoši v Sofii. K relaxačnej pohode mi pomáhajú aj posedenia pri klavíri v prítomnosti Mozarta, Haydna, Händela alebo Chopina.

• *Mohol by si psychologickéj obci dať istú víziu, kam sa uberá slovenská vedecká psychológia?*

Postmoderný človek často hľadá inšpiráciu v iracionalite, ktorej dosah dnes len ťažko možno odhadnúť. Preto ma znepokojuje, keď opakovane počúvam frázu, podľa ktorej dnes rozum príliš dominuje nad citom, a preto by sme sa mali viac riadiť citmi. Je to naprostý nezmysel. V skutočnosti dnes dominujú nevládnuté, nekontrolovateľné emócie, a inteligencia - ktorá by nám mohla svojou regulatívnou funkciou pomôcť - sa dostáva do defenzívy. Spomeňme si na Platónovu metaforu vozataja. Hlboké protiklady dnešného sveta a pseudoúsilie o ich riešenie ťažko môžeme pokladať za prejavy inteligencie (v najlepšom prípade tzv. machiavellistickej inteligencie). Ako upozorňujú niektorí experti, prudko klesá naša schopnosť usudzovania, čoraz viac sa stretávame s ukázkami "primitívneho myslenia" podľa Lévy-Bruhla, s rôznymi formami prekračovania rámcov, ako ich opísal A. R. Lurija, prípadne s tzv. "pokriveným" myslením. Formálne vzdelanie - žiaľ - rozširuje len naše deklaratívne poznatky. A tento kognitívny nedostatok sa kompenzuje lacnými nálepkami, mechanicky opakovanými frázami, jalovo mobilizujúcimi naše nekontrolovateľné emócie. (Záujemcom doporučujem začítať sa do K. Horneyovej).

• *A napokon, čo ako psychológ, manžel, otec, vedecký pracovník a pedagóg, chcel by si povedať mladým - študentom i začínajúcim psychológom - aký zmysel si objavil po mnohoročných námetoch a osobnom úsilí?*

Napriek svojmu deklarovanému pesimizmu by som našich mladých kolegov chcel vyzvať k pozitívnym postojom. Ak sa sám už necítim na rolu reformátora a budovateľa, myslím si, že ich budúcnosť závisí hlavne od nich samotných. Ako si ustelú... Myslím, že by mali mať pozitívny vzťah k ľuďom, ktorým sa rozhodli pomáhať, i k vede, ktorej by mali slúžiť. Súčasne by mali byť vytrvalí, pracovití i nezdolní. Takí, akých neraz vídame na medzinárodných vedeckých podujatiach - sedia v prvých radoch a nemôžu sa dočkať, kedy už rečník dohovorie, aby ho zasypali otázkami. V tomto smere ma príjemne prekvapili

doktorandi nášho ústavu, ktorí sa aktívne zúčastnili minuloročnej medzinárodnej konferencie o strese a úzkosti. Bolo to azda najväčšie podujatie v histórii slovenskej psychológie.

A budúcim adeptom vedy by som na záver rád odovzdal svoje osobné motto, ktoré som prebral od Sira Isaaca Newtona:

"Neviem, čo som odovzdal svetu, no mne samému sa zdá, že som sa podobal chlapcovi, ktorý sa hral na brehu mora a bavil sa tým, že našiel hladký kamienok alebo krásnu mušľu, avšak veľký oceán pravdy ležal pred ním neodhalený".

Za rozhovor ďakuje J. Stempelová

Jubilant Jozef KURIC

V máji uplynie 75 rokov od vtedy, čo sa v malebnom, ale drsnom kraji lazov neďaleko Detvy narodil vysokoškolský pedagóg, profesor psychológie Jozef Kuric.

Patrí medzi uznávaných odborníkov v oblasti ontogenetickej psychológie, psychológie sebaregulácie osobnosti človeka, psychológie detí a mládeže, a v oblasti psychológie umenia. Svojou bohatou vedeckou produktivitou, ako aj zánietenosťou pre prácu s ľuďmi, prispel nielen k rozvoju vedy a umenia, ale aj k osobnostnému rastu a rozvoju mnohých jeho poslucháčov a nasledovníkov.

Prof. PhDr. Jozef Kuric, DrSc. sa narodil 30. 5. 1926. V súčasnosti pracuje na Katedre psychológie PF UKF v Nitre. Gymnaziálne štúdiá absolvoval vo Zvolene a v Šahách. Po maturite v rokoch 1948-1952 študoval na Filozofickej fakulte UK v Bratislave odbor psychológia, a popri tom aj pedagogiku a dejiny výtvarných umení. Po obhajobe diplomovej práce a štátnej skúške bol promovovaný na PhDr.

Od roku 1953 pracoval ako psychológ na PF UK v Bratislave a Trnave, kde sa habilitoval na docenta z vývinovej psychológie. Vedeckú hodnosť CSc. získal na Ústave experimentálnej psychológie SAV v Bratislave. Profesúru a vedeckú hodnosť DrSc. získal na Karlovej univerzite v Prahe.

V roku 1975 sa stal vedúcim Katedry psychológie na FF Univerzity J. E. Purkyně v Brne, ktorú úspešne budoval po stránke odbornej i personálnej. Od roku 1977 do roku 1991 pôsobil ako profesor psychológie na FF Masarykovej univerzity v Brne.

Po odchode do dôchodku v roku 1991 začal pracovať na Katedre psychológie PF UKF v Nitre, kde doteraz zabezpečuje výučbu ontogenetickej psychológie (resp. adultu a gerontopsychológie) a odborné vedenie viacerých doktorandov.

Profesor Kuric patrí k tým významným ľuďom, ktorí si svoje poznatky nenechávajú iba pre seba, o čom svedčí jeho bohatá a plodná publikačná činnosť. Na tomto mieste spomenieme iba niektoré z jeho najvýznamnejších prác: "Náčrt vývinovej psychológie" (Bratislava 1954), "Psychológia dieťaťa a mládeže" (Bratislava 1956 a 1959), "Vývinová psychologie" /slovensky i česky/ (Bratislava 1963), "Rodičom o deťoch", "Psychológia